

Taide
5 • 2013

Uusromantikot,
uusgootit
Maalauksen
mahdollisuudet
Berliinissä

Venetsia

HONGKONGIN KUUMENTUNUT TAIDEMAAILMA 6 • TURUN LEPAILEVAT VEISTOKSET 29 • PROKURAATTORI KATSOI ANDY MCCOYTA 27

Marino Auriti. Palazzo Enciclopedico, 1950-luku. Kuva: Francesco Galli. Courtesy: la Biennale di Venezia

Maailmoja syleilevä Eksyklopedinen palatsi

– Venetsian biennalessa taiteilijuus venyy

Teksti: Maarja Niemi

Tämänvuotisen, 55. Venetsian biennalen kuraattori **Massimiliano Gioni**n lähtökohta *Il Palazzo Enciclopedico* perustuu italialais-amerikkalaisen **Marino Auritin** (1891–1980) visioon rakennuksesta, joka sisältäisi kaiken ihmiskunnan innovatiivisuuden. Itseoppinut taiteilija omistautui projektilleen ja kehitti sitä vuosista ja yritti sen patentoimista 16.11.1955. Pienoismallinkaan näkeminen ei vielä sytytä ajatusta 136-kerroksisesta, 700 metriä korkeasta ja 16 korttelia kaupunkitilaa syövästä palatsista, mutta keskeisempää on nähdä sen sisään rakennettu kysymys: kenellä on oikeus olla taiteilija?

Taiteilijuus käsitteenä sallii ammatillisten nykytaiteen tähtien rinnalle sekä itseoppineita että muiden alueiden tekijöitä. Kuivat taiteilijoiksi nostetaan niin psykoanalyttikko **C.G. Jung** kuin **Rudolf Steiner**, joka tunnetaan pedagogina. Teosofia ja henkisyys näkymätön maailma on keskiössä, jonka edustamiseen soveltui erinomaisesti myös ruotsalainen **Hilma af Klint** (1862–1944). Edelleen saman näkymättömän tulkintaan liittyvät **Aleister Crowley** ja **Frieda Harris**, joiden kuvat ovat laajasti tunnettuja Tarot-tulkintojen tekijöille ja näkijöille. Mutta rinnasteisesti esitetään anonyymisiä tantrisia maalauksia ja palautetaan katsijoille kysymyksen ääreen, voivatko kaikki olla taiteilijoita. Nuoren autistisen japanilaiskeraamikon **Shinichi Sawadan** (1987) teokset ovat erittäin hienoja, mutta katsommeko me niistä

toisin sen jälkeen kun selviää tarina tekijästä? Onko lopulta taroituksenmukaista sekoittaa taidemaailman pakkaa siihen malenään niin väliä. Maailmansyleily ja sallivuus kääntyy itseään vastaa varsinkin kun taidemassan ilmaisu ei ollenkaan näyttäydä koherenttina ja aikaperspektiivi on laaja.

Entä Venetsian biennalen paradoksaalinen kansallisuuspekti, mikä sen tila on? Vaikka näyttelytekstien painotuksessa ikäänkuin sanoudutaan irti kansallisuussajatteluista, 88 maata osallistuu tänäkin vuonna omana edustuksenaan ja uusista tulokkaista – Angola, Bahama, Bahrain, Kosovo, Kuwait, Malediivit, Norsunluurannikko, Paraguay ja Tuvalu – ollaan ylpeitä. Josko vain hyväksyttäisiin vanhimman ja perinteikkäimmän biennalen struktuuri ja katsotaan pikemminkin sen sisälle, miten eri maat onnistuvat pyrkimyksissään? Vanhat konkarit – Giardinin puistoalueelle omine rakennuksineen itsensä vakinnuttaneet maat – vaikuttavat hienoisesti osoittavan turnausväsymystä: pitäisi edustaa korkeatasoisella taiteellisella laadulla. Puhdasoppisuuteen ei ainakaan kansallisesti tähtää Saksa, jonka edustajana on kiinalainen nykytaiteen tähti ja toisinajattelija **AI Weiwei**. Ratkaisuna on esimerkiksi Ramka antanut albanialaiselle. Pariisissa työskentelevälle **Anri Salalle** tilansa, britti **Jeremy Deller** luottaa varsin käytettyyn korttiin itseironiassaan – tarjojen teetä taideturisteille. Jotenkin jää ihmettelemään ettei Australiasta löydy bienna-

Isan Britannian paviljonki. Jeremy Deller, *English Magic*. Kuva: Italo Rondinella, Courtesy by la Biennale di Venezia.

leihin muita kuin **Simryn Gill**. Sen sijaan uudet, yllättävät maat, joiden sijaintia maantieteellisesti täytyy hieman pohtia esittävät täysipainoista taidetta. Erityisesti Azerbaizan sai kuvataiteen eri ammattilaisista koostuvan ryhmämme myönteisen hyväksynnän. Maat kuten Norsunluurannikko, Malediivit ja Bahrain olivat yhtäläillä railakkaan tuoreita ja tasapainoisia kokonaisuuksia. Giardinin ja Arsenalen ulkopuolelle kannattaa katsoa; kaupunkitilassa näyttelyiden etsiminen ja löytäminen palkitsee, vaikka ne eivät aivan tarjottimella antaudukaan katsottavaksi. *Future Generation* -rinnakkaisnäyttely oli sekä taiteellisesti hyväntasoinen että avasi ensimmäistä kertaa upean kaupunkipalatsin yleisölle, miljööt Venetsiassa ovat omaa luokkaansa.

Suomen Aaltopaviljonkiin ja Pohjoismaiseen paviljonkiin luotu temaattinen *Falling Trees* kokoaa yhteen varsin hienon kokonaisuuden, joskin sen omaksuminen on tuttuudessaan vaivaton-

ta. Lähtökohta on Aaltopaviljongin päälle kaatunut puu edellisessä biennalessa. Puiden kaatumisessa tai käänteisesti **Antti Laitisen** performatiivisen installaation puiden uudelleen kokoamisessa on kuitenkin laajempia ja syvempiä ulottuvuuksia, jotka kuraattoriryhmä *Gruppo 111* hienoväraisesti onnistuu esitelmään. Laitisen *Forest Square* -kokonaisuus on kaikkineen kiinnostava projekti ja osuu monitasoisesti suomalaisuuden ytimeen. Visuaalisesti se puolestaan noudattaa taidemaailman ilmaisutapoja ehkä tarpeettomankin kliinisesti ja hygieenisesti suhteessa metsän todelliseen olemukseen ja projektin konkreettisuuteen. Metsän metaforisuus avaa monia merkitystasoja, mutta aukion avaaminen keskelle metsää on oivallista. Aukio (square) kaupunkitilassa on neliömuotoinen tila, usein tori, joka edustaa kansalaisille kokoontumispaiikkaa ja tilaa mielipiteille. **Terike Haapojan** ihmisen, luonnon ja teknologian keskinäiset vaikutussuh-

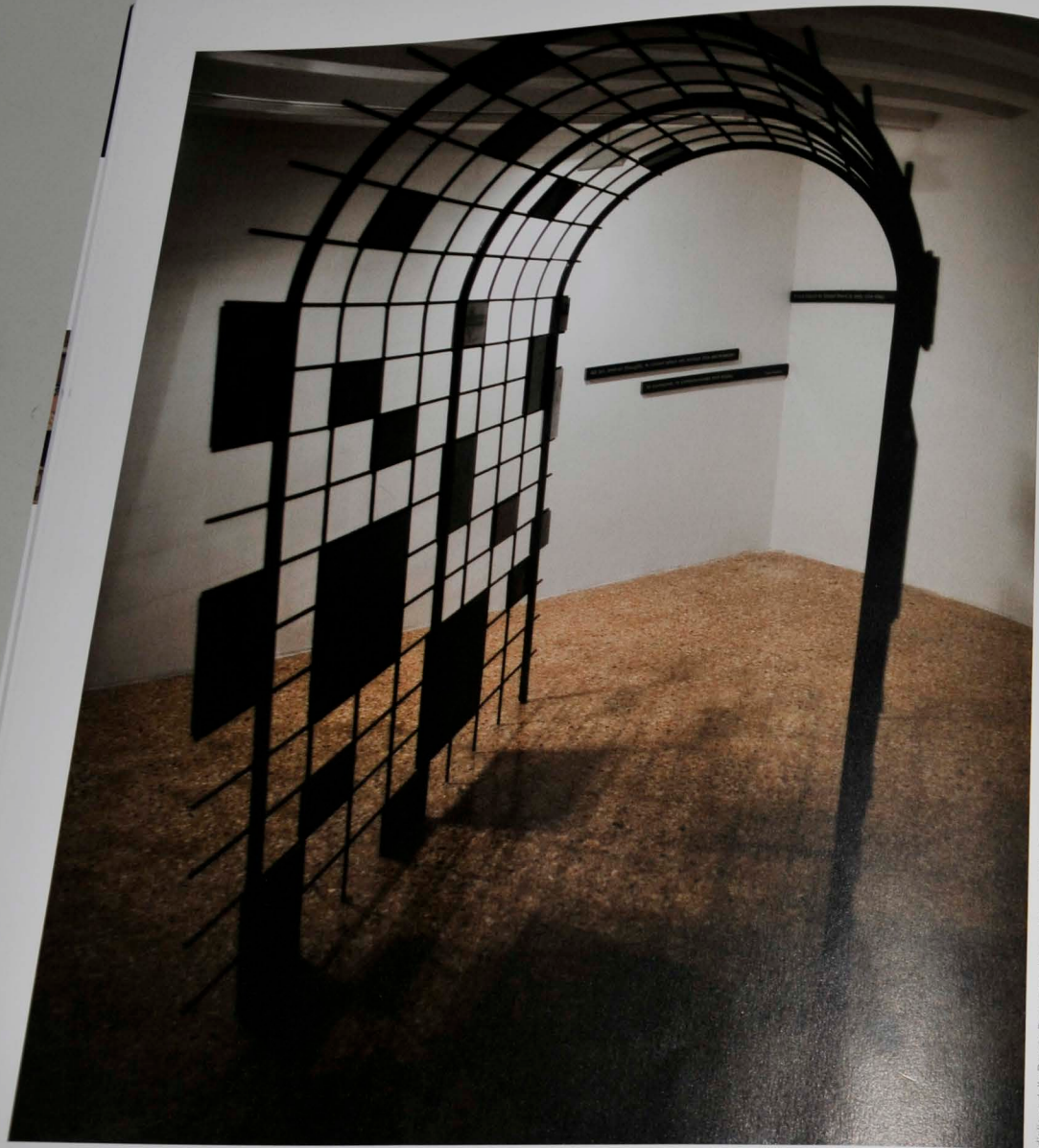
Australian paviljonki. Simryn Gill, *Here art grows on trees*. Kuva: Italo Rondinella, Courtesy by la Biennale di Venezia.

teet teknilliset ratkaisut tavoittelevat korkealle. Harmillista, että tekniikka ei oikein tahdo toimia eikä siten palvele ilmaisua.

Intialaistaustainen, brittiläis-saksalainen **Tino Sehgal** (1976) palkittiin parhaana taiteilijana Kultaisella Leijonalla. Hänen tinnittömän aineeton työskentelytapansa tuottaa konstruoituja tilanteita, joiden materiaalina ovat ihmiskeho tai -kehot, ääni, liike, tanssi. Venetsiassakin toistuu taiteilijan konsepti ja vaikka mielen tahtois katsoa tätäkin kriittisesti, se on yksinkertaisesti luomoinen ja äärimmäisen intensiivinen. Tanssitaustainen Sehgal on kehittänyt ilmaisun, joka pakenee loistavasti kaikenlaisia kategorioita. Lähimmäksi se tulee performanssia, sillä performatiivisyyteen nojaa esiintyjien vaikuttava läsnäolo. Siitä huolimatta ilmaisuun yhdistyy eräänlainen rituaalisuus, jopa uskonnollisuus. Joskin juuri, kun ajattelet esiintyjän rukoilevan ääneen, rytmi ja ääni muistuttavatkin yhtäkkiä aivan selvästi beatboxa-

usta. Sehgalin aineettomuuteen liittyy keskeisesti se, että teokset säilyvät ainoastaan niiden muistissa ja keskusteluissa, jotka ovat sen nähneet: ei valokuvia, ei dokumentaatiota, ei jälkiä, ei lisää materiaa tähän maailmaan. *Untitled* – miten yllättävä nimi – tapahtuu puolen vuoden ajan, kahdeksan tuntia päivässä ja jää sen jälkeen vain sen nähneiden muistiin. Kaikessa kauneudessaan ja kannanotossaan voi taiteilijan asennetta pitää myös aavistuksen elitistisenä. Jos sinulla ei ole mahdollista lähteä Venetsiaan, missä teoksen ja ellet kykene seuraamaan Sehgalia globaaleihin näyttelyihin, et oikeastaan voi sanoa teoksista yhtään mitään.

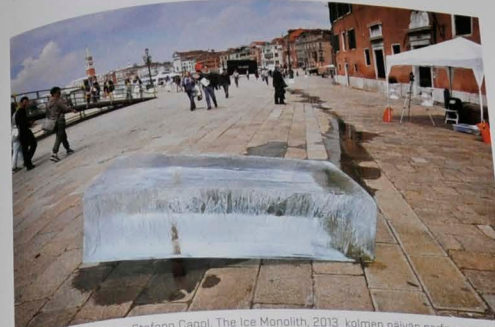
Nuorten taiteilijoiden kunniamaininnosta ainakin amerikkalaisen **Sharon Hayesin** (1970) teos ansaitsi palkintonsa. Teoksessaan *Ricerche: three* (2013) taiteilija käyttää videodokumentaatiota, kollektiivista performanssia keskustelun muodossa syntetisoiden yksityisen ja intiimin kollektiiviseen julkisuuteen. Teok-

Padiglione della Bosnia-Erzegovina, Milasen Miljanovic, The Garden of Delights, Kuva: Italo Rondinella, Courtesy by la Biennale di Venezia

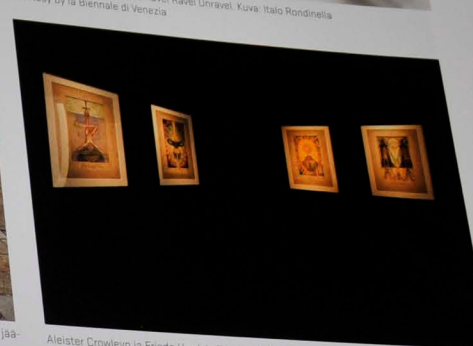
Rudolf Steiner liitutaalupiirroksia, 1923. Kuva: Francesco Galli, Courtesy la Biennale di Venezia

Malediivien edustaja Stefano Cagol, The Ice Monolith, 2013 kolmen päivän performanssi, jäälohkare, 200x120x50 cm. Osa teoksesta, Riva Cà di Dio

Ranskan paviljonki, Anri Sala, Ravel Ravel Unravel, Kuva: Italo Rondinella, Courtesy by la Biennale di Venezia

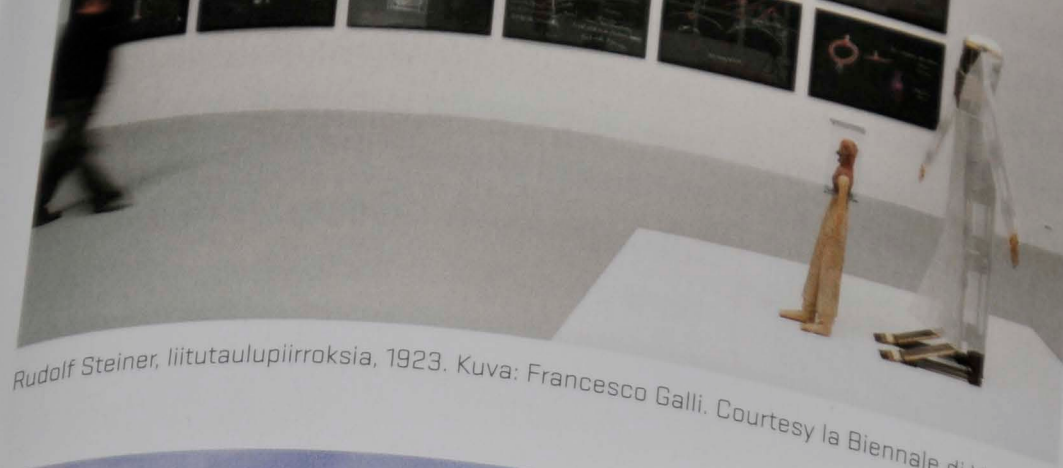
Aleister Crowley ja Frieda Harrisin Tarot-korttikuunnoksia Giardinissa, Kuva: Francesco Galli, Courtesy by la Biennale di Venezia

sessä teini-ikäiset nuoret ovat haastateltavina intiimistä seksuaalisuudesta, kamera seuraa juuri sitä, joka kommentoi mutta onnistuu välttämään myös ryhmän reaktiot ja sisäiset konfliktit. Esimerkiksi kysymykseen "Harrastatko samanlaista seksiä kuin äitisi" sisältyy muutakin kuin uteliasta voyerismia. Kysymyksen edessä voisi hämmentyä, mutta amerikkalaisnuorten keskustelusta välittyy avoin ja sosiaalinen kyky kommunikointiin. Hayesin teos nojaa **Pier Paolo Pasolinin** cinema verité dokumentaatioon *Comizi d'amore* (1965), jossa yhtälailla haastatellaan sosiaalisia kerrostumia.

Muistuma: päivittäin valtiovarainministeri **Urpilainen** näkyy televisiossa: hän kommentoi, neuvottelee ja raportoi Kreikan vaikuksista. Kreikan taloudellinen tilanne on ollut ja on edelleen yhä keskeinen eurooppalainen puheenaihe. Pidän erityisen paljon kreikkalaisen **Stefanos Tsivopouloksen** 3-kanavaisesta

videoinstallatiosta *History Zero* (2013). Kreikan edustaja on ajan-kohtainen ja suora ottaessaan aiheekseen rahan ja talouden, jonka silmätikkuna maa on ollut koko Euroopalle. Eikä pelkästään tämä sisällöllisyys vetoa, vaan myös teoksen hyvä taiteellinen taso. Narratiivinen video tuo esiin rahan ja talouden ohessa sosiaalisia, ammatillisia ja etnisiä ulottuvuuksia. Tämän kakun koristaa myös esteettisesti ja taiteellisesti hyvin toteutettu visuaalisuus ja edelleen jopa ironiaan yltävä kuvaus siitä, kun raha mennettää merkityksensä ja muuntuu vain sopivaksi materiaaliksi askarrella vaikkapa origamikukkasia vaasiin 500 euron seteleistä. Kuihtuneet kukkasat joutavat roskiin. Kokonaisuutta täydentää erilaisten vaihtoehtoisten talouksien listaus.

55. VENETSIAN BIENNALE, Il Palazzo Enciclopedico, 1.6-24.11.2013

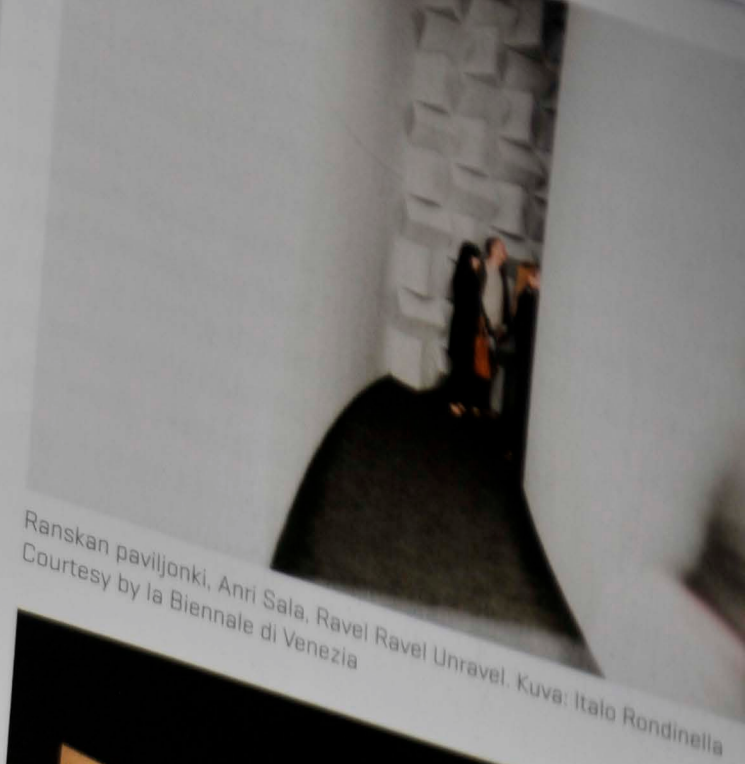

Rudolf Steiner, liitutaalupiirroksia, 1923. Kuva: Francesco Galli. Courtesy la Biennale di Venezia

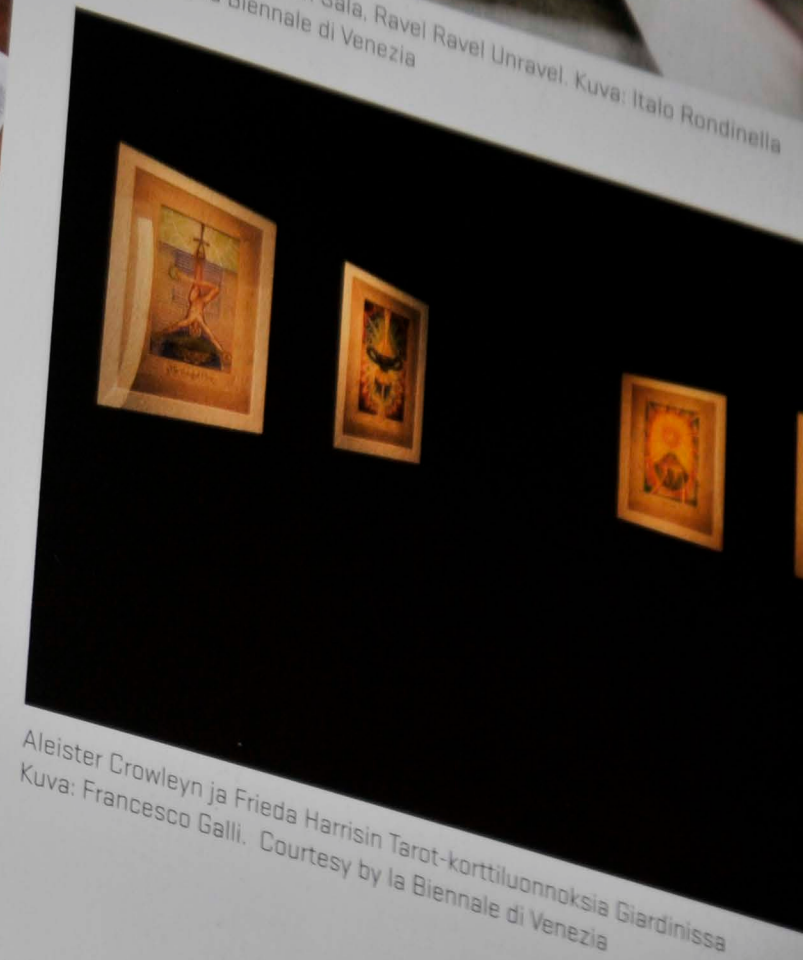

Malediivien edustajana Stefano Cagol, The Ice Monolith, 2013 lohkare, 200×120×50 cm. Osa teoksesta, Riva Cà di Dio kolmen päivän performanssi, jää-

sessä teini-ikäiset nuoret ovat haastateltavina intiimistä seksuaalisuudesta, kamera seuraa juuri sitä, joka kommentoi mutta onnistuu välittämään myös ryhmän reaktiot ja sisäiset konfliktit. Esimerkiksi kysymykseen "Harrastatko samanlaista seksiä kuin äitisi" sisältyy muutakin kuin uteliasta voyerismia. Kysymyksen edessä voisi hämmentyä, mutta amerikkalaisnuorten keskuudesta välittyy avoin ja sosiaalinen kyky kommunikoida.

Ranskan paviljonki, Anri Sala, Ravel Ravel Unravel. Kuva: Italo Rondinella
Courtesy by la Biennale di Venezia

Aleister Crowley ja Frieda Harrisin Tarot-korttiluonnoksia Giardinissa
Kuva: Francesco Galli. Courtesy by la Biennale di Venezia

videoinstallatiosta History Zero (2013). Kreikan edustaja kohtainen ja suora ottaessaan aiheekseen rakennuksen ja tämän sisällöllisyyden taso.

Rudolf Steiner, liitutaalupiirroksia, 1923. Kuva: Francesco Galli. Courtesy la Biennale di Venezia

Ranskan paviljonki, Anri Sala
Courtesy by la Biennale di Venezia

Malediivien edustajana Stefano Cagol, The Ice Monolith, 2013 kolmen päivän performanssi, jää-
lohkare, 200×120×50 cm. Osa teoksesta, Riva Cà di Dio

Aleister Crowleyn ja
Kuva: Francesco Galli